

Балдинюк О. Д.

**Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини**

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери у вищих навчальних закладах України здійснюється як при вивченні теоретичних дисциплін, так і під час проходження педагогічної практики, яка спрямована «на закріплення та реалізацію в спеціально створених умовах набутих студентами предметних, психолого-педагогічних, методичних знань, умінь та навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності в школі» (Казакова Н. В., 2005).

Практичній підготовці соціальних педагогів та соціальних працівників присвячено праці таких науковців як Ю. Галагузової, Г. Лактіонової, Л. Міщик, В. Поліщук, Л. Романовської, З Фалинської та ряду інших.

Зокрема у філософському словнику поняття «практика» трактується як «специфічна людська форма життєдіяльності, спосіб буття людини у світі» (Філософський словник, 1986). Гончаренко С. У. розглядає практику як «цілеспрямовану, чуттєво-предметну діяльність людей, змістом якої є перетворення природи і суспільства» (Гончаренко С., 1997), а педагогічна практика визначається дослідником як «спосіб вивчення навчально-виховного процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів» (Гончаренко С.У., 1997). Берека В. Є. наголошує на тому, що педагогічна практика виступає «складовою психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів, у процесі якої вони оволодівають необхідними вміннями і навичками» (Берека В.Є., 2006). Галагузова Ю. Н. соціально-педагогічну практику як «процес оволодіння різними видами професійної діяльності, в якому створюються умови для самопізнання, самовизначення студента в різних професійних ролях і формується потреба самовдосконалення у професійній діяльності» (Галагузова Ю.Н., 2001).

Важливість практики полягає в тому, що саме під час її проходження студенти мають можливість перевірити знання, отримані ними під час навчання; здійснюється перетворення теоретичних знань у систему професійних умінь (діагностичних, проєктивних, комунікативних, організаторських тощо). Практика є логічним продовженням навчального процесу, її мета і завдання повністю відповідають певному етапу навчання: ознайомлення з діяльністю системи організацій соціальної сфери; навчання соціально-педагогічних, соціально-психологічних і соціально-правових підходів; реалізація форм, методів і прийомів соціальної роботи з різними категоріями клієнтів; реалізація технологічних прийомів і засобів соціальної роботи з клієнтами, які перебувають у складних життєвих обставинах; формування умінь і навичок викладання теорії і практики соціальної роботи; проведення наукового дослідження, підготовка і написання дипломної роботи (Іванова І., 2014). Як наголошує Любов Кравець результатом практики є не лише отримання і поглиблення знань, засвоєння окремих професійних умінь, але й формування особистості майбутніх педагогів, зміна їх внутрішнього світу, психології поведінки, розроблення основ індивідуального стилю діяльності із яскраво вираженою рефлексією (Кравець Л., 2012).

До майбутніх фахівців соціальної сфери висуваються наступні вимоги: високий рівень теоретичної підготовки, швидка адаптація до умов робочого середовища, сформований рівень соціальної зрілості, висока ефективність в ситуаціях невизначеності, тощо (Шульга Л.В., 2013). Також у студентів формуються уміння і навички самостійно проєктувати і здійснювати професійну діяльність щодо вирішення проблем дітей, груп,

сімейних стосунків, кризових ситуацій у рамках обраної спеціальності і спеціалізації (Балдинюк О.Д., Роєнко С.О., 2014).

Основним документом, який регламентує мету, зміст та послідовність проведення практик, підбиття їх підсумків є наскрізна програма практики, зміст якої відповідає «Положенню про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (від 8 квітня 1993 року № 93), «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (від 2 червня року 1993 № 161); відповідає навчальному та робочому планам зі спеціальності «Соціальна педагогіка» та «Соціальна робота».

Практика передбачає безперервність та послідовність її проведення та спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами у період навчання, набуття і вдосконалення практичних умінь та навичок за відповідною спеціальністю (Роєнко С.О., 2011).

Наскрізна програма практики для спеціальності «Соціальна педагогіка» та «Соціальна робота» відображає систему практичної підготовки майбутнього фахівця соціальної сфери.

У навчальному плані передбачено такі види практик: професійно-орієнтовна (безвідривна), навчально-виховна, літня педагогічна практика, навчально-технологічна, стажерська та державна практика.

Базами практики, з якими тісно співпрацює кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету є Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради, міський та районний центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Пенсійний фонд, Центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Пролісок», Центр соціально-психологічної реабілітації дітей, навчально-реабілітаційний центр для дітей з аутизмом і затримкою психічного розвитку, загальноосвітні школи міста.

Керівниками практики призначаються викладачі кафедри, основне завдання яких полягає в ознайомленні, інструктуванні, контролі та підтримці студентів упродовж усього проходження практики. Важливим є проведення керівником практики інструктажів, оформлення підсумкової документації, а також оперативне вирішення поточних проблем, налагодження і підтримання «дипломатичних відносин» із закладом, обраним для проходження практики. (Фалинська З.З., 2006).

Практична підготовка майбутніх фахівців на факультеті соціальної та психологічної освіти УДПУ до майбутньої професійної діяльності розпочинається з першого курсу. Головною метою безвідривної практики є формування уявлення студентів про сфери їх майбутньої професійної діяльності; ознайомлення з різними типами установ, в яких здійснюється соціально-педагогічна діяльність (Роєнко С.О., 2011). У кожному з визначених соціальних закладів та закладів освіти студенти мають можливість ознайомитися зі структурою, змістом діяльності, а також з контингентом користувачів соціальних послуг.

На першому етапі проходження практики відбувається ознайомлення студентів з нормативно-правовим та навчально-методичним забезпеченням підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. Упродовж другого етапу студенти виконують визначені завдання. На завершальному етапі практики студенти-практиканти готують звітну документацію, що включає в себе індивідуальний план на весь період практики; щоденник спостереження; розгорнутий звіт про пророблену роботу; характеристику, завірену керівником установи, де студент проходив практику; сценарії проведених виховних заходів

Підсумком практики є привселюдний захист, що проводиться у присутності екзаменаційної комісії. При цьому комісія, оцінюючи знання студента-практиканта керується такими критеріями як: правильність відповіді на питання, повнота і конкретність, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов'язувати теорію з практикою, логічно і аргументовано висловлювати свої думки, культура мовлення. Відгуки та пропозиції про практику студентів враховуються при подальшій її організації.